

Samenwerken aan passend onderwijs

Hoe gaat het na 2010?

Regionale Netwerken passend onderwijs

Een regionaal netwerk is een vorm van interorganisationele samenwerking waarbij verschillende, onafhankelijke organisaties met elkaar een samenwerking aangaan voor een gemeenschappelijk doel. Dat gemeenschappelijke doel kunnen zij zonder elkaar minder goed of niet bereiken.

Keten voor de klant

Het belangrijkste kenmerk is dat de gespecialiseerde instellingen samen een keten van dienstverlening met hun klant (leerling) vormen, waarbij ieder haar eigen taak heeft, maar afstemming essentieel is. De instellingen zijn verschillend, hun belangen ook, maar de samenwerking is toch relatief duurzaam.

Vele doelen mogelijk

Het doel waarmee onderwijsorganisaties een samenwerkingsverband aangaan met andere organisaties (welzijn, jeugdzorg, speciaal onderwijs) is bijvoorbeeld:

- Afstemming van de dienstverlening aan dezelfde 'klant', bijvoorbeeld zorg voor leerlingen.
- In stand houden van een 'schakel' in de dienstverleningsketen die geen van de partners apart kan leveren (bijvoorbeeld een schakelklas of een 'time-out'-voorziening).
- Inrichting van een 24-uursvoorziening met een gemeenschappelijke pedagogische visie.

Passend onderwijs na 2010

Tot 2010 zijn basisscholen en speciale scholen voor basisonderwijs bij wet verplicht om hun leerlingenzorg in een samenwerkingsverband WSNS te organiseren.

Vanaf 2010 hebben schoolbesturen een zorgplicht voor leerlingen. Dat wil zeggen dat zij elke leerling die zich bij een van hun scholen aanmeldt moeten plaatsen, óf in samenwerking met andere instellingen een passend onderwijszorgaanbod moeten doen. Zij krijgen de wettelijke plicht om de leerling naar 'passend onderwijs' toe te leiden. Of zij dat zelf doen of daarvoor samenwerking met andere organisaties aangaan, mogen zij zelf bepalen.

Wel is elk schoolbestuur verplicht lid van een regionaal netwerk voor passend onderwijs met scholen voor po, vo, sbo, praktijkonderwijs en alle vier de clusters speciaal onderwijs. Als men dat in de regio wenselijk vindt, blijven daarnaast de samenwerkingsverbanden po en vo bestaan, maar dit is niet verplicht.

In veel regio's is ook de jeugdzorg participant in het regionaal netwerk. Daarnaast zijn er min of meer vaste contacten met gemeenten, de Centra voor Jeugd en Gezin, welzijnswerk, MEE en zorginstellingen zoals revalidatiecentra en RIAGG's.

APS

Postbus 85475
3508 AL Utrecht
Tel. (030) 285 66 00
Fax (030) 285 68 88
Zwarte Woud 2
3524 SJ Utrecht

De behoefte van de leerling is immers maatgevend. Als het voor passend onderwijs aan deze leerling nodig is om afspraken te maken met verpleging, dagbesteding of gedragsdeskundigen, ligt het voor de hand om daartoe samen te werken met zorginstellingen, dagopvang, jeugdzorg en een REC of een zelfstandig psycholoog.

Veel soorten afspraken

De kans is groot dat de samenwerking die uw school en uw bestuur moet zoeken voor passend onderwijs na 2010 in de praktijk veel meer vormen krijgt. In het regionaal netwerk met zijn bestuurlijke afspraken en processen zijn niet alle zaken te regelen. Soms is het te grootschalig of te stroperig, op andere momenten niet fijnmazig genoeg. En u streeft naar 'zo, zo, zo beleid': zo snel mogelijk, zo thuisnabij mogelijk, zo eenvoudig mogelijk. Bovendien sluit de regionale werkwijze niet altijd aan bij uw schoolontwikkeling. Daarom is het voor scholen en hun besturen verstandig om zelf de regie te houden over de vormen van samenwerking ten behoeve van passend onderwijs. Andere opties die naast elkaar voorkomen, zijn:

- contracten met dienstverleners per individuele leerling;
- mantel(jaar)contracten voor bepaalde vormen van zorg;
- allianties van bepaalde organisaties om een nieuwe vorm van dienstverlening mogelijk te maken;
- coöperaties van organisaties die samen bepaalde voorzieningen delen;
- fusies van instellingen die voorheen tot verschillende sectoren behoorden;
- inkoop en verkoop van uren 'standaarddienstverlening' tussen organisaties;
- langdurige inhuur of detachering van personeel uit een andere instelling.

Verzakelijking?

Er zijn dus allerlei vormen van verzakelijking mogelijk en instellingen kunnen zowel voor grootschaliger oplossingen (regionale organisatie en afstemming) als voor kleinschaliger organisatie (alles in eigen hand en inkopen) kiezen. Die verzakelijking zal echter niet tot vereenvoudiging van de samenwerking leiden. Immers, het gaat ook elke dag om echte mensen die echte belangen hebben en samen voor echte uitdagingen staan om het kind te bieden wat nodig is om ondanks beperking of gemis, te worden wie het is!

Afstemming als noodzaak

Wat ook de vorm van samenwerking is, de leerling krijgt alleen goede zorg als:

- hoofd, hart en handen alle drie mee mogen doen, bij kind en volwassene;
- de behoeften van het kind voor iedereen voorop staan en boven de organisatiebelangen gaan;
- de dienstverlening persoonlijk is;
- het contact en de onderlinge afstemming tussen ouders, professionals en instellingen goed is;
- de verschillende organisaties elkaar de taken durven toevertrouwen;
- de inhoudelijke visie op de dagbesteding en de ontwikkeling van de leerling overeenkomt;
- de professionals die de persoonlijke dienstverlening geven, elkaars taal en die van de ouders willen verstaan;
- de instellingen respect hebben voor elkaars belangen;
- de afspraken niet belemmerend werken op de eigen ontwikkeling van de school en diens schoolconcept.

Want als het niet botert op een van deze punten, heeft het kind maar weinig aan 'afpraak is afspraak'. Ook al sluiten de instellingen en de ouders nog zoveel contracten met elkaar, in de dagelijkse vormgeving van het onderwijs en de zorg, zijn de punten hierboven belangrijker dan de tekst van het contract!

We hopen daarom dat de do's en don'ts in dit artikel je inspireren om met je partners te werken aan een betere samenwerking. Want samenwerken met anderen is lastig, zeker als je allebei ook nog je 'eigen' kerntaak goed wilt doen. Maar de kinderen zijn er voor passend onderwijs wel afhankelijk van!

Passend onderwijs. Elk kind helpen om, ondanks een beperking of gemis, te worden wie het is!

Verder lezen

InAxis: *Do's en don'ts voor ketensamenwerking*. De inspiratiebron voor dit artikel.
Hans de Bruijn, Ernst ten Heuvelhof en Roel in 't Veld (1998): *Procesmanagement*.
John Goedee en Arnoud Entken (2006): *(Ont)keten, Implementeren van werken in ketens*.
Herman Oosterwijk (1995): *Netwerken voor organisaties*.
Edwin Kaats, Philip van Klaveren, Wilfrid Opheij (2005): *Organiseren tussen organisaties*.

Websites

www.aps.nl
www.passendonderwijs.nl
www.po-raad.nl
www.ketennetwerk.nl
www.schoolaanzet.nl

Informatie

Ady Hoitink
Telefoon: 06 5513 7717
E-mail: a.hoitink@aps.nl

Do's bij het samenwerken aan passend onderwijs

<i>Gemeenschappelijk perspectief</i>	Houd voor ogen waar u met elkaar naar toe wilt; uw visies en talen zullen verschillen, maar u deelt het perspectief.
<i>Resultaatgerichtheid</i>	Spreek elkaar aan op de resultaten die u wilt bereiken.
<i>Urgentie delen</i>	Zowel uw bestuurders als uw professionals moeten de urgentie zien.
<i>Afspraak is afspraak</i>	Maak harde afspraken over het gezamenlijk resultaat, de in te zetten capaciteit, de planning en de middelen die ieder inzet.
<i>In voor- en tegenspoed</i>	Een alliantie blijft een verbintenis tot het gezamenlijk doel bereikt is.
<i>Gemeenschappelijk 'moral purpose'</i>	Over het maatschappelijk nut van het gezamenlijk resultaat bent u het eens en u gelooft erin (al heeft u andere belangen).
<i>Zoek een win-winsituatie</i>	U moet er echt allemaal ook een eigen belang bij hebben.
<i>Street credibility</i>	Het gezamenlijk resultaat draagt concreet en echt bij aan het maatschappelijk doel, mensen merken er echt, zelf iets van.
<i>De top vormt de basis</i>	Zonder draagvlak op het hoogste niveau hoeft u er niet aan te beginnen.
<i>Soort zoekt soort</i>	Maak bestuurlijke afspraken met elkaar op bestuurlijk niveau (kaders, opdracht, procesinrichting) en uitvoeringsafspraken op professioneel niveau (beleidsuitwerking, producten en procesuitvoering).
<i>Enthousiasme is mensenwerk</i>	Belemmeringen worden alleen weggewerkt als je eigen professionals en informele leiders ook gemotiveerd zijn voor het doel.
<i>Idealen zijn realistisch</i>	Concrete resultaten motiveren. Maak teams verantwoordelijk voor concrete (tussentijdse) verbeteringen, innovaties, producten.
<i>Open relaties op alle niveau's</i>	Zorg op elk niveau (bestuurlijk zowel als uitvoerend) voor open relaties en korte lijnen, samenwerking en netwerken.
<i>Ken elkaars competenties</i>	Zoek elkaar op en leer elkaars competenties kennen. Ze zijn anders dan die van u en daar leert u van.
<i>Maak samen informatie</i>	Het inzicht, overzicht en de zelfsturing van alle betrokken medewerkers zijn gediend bij goede informatie en bij gedeeld eigenaarschap. Die website, krant en mailinglijst zijn dus van u samen.

Don'ts bij het samenwerken aan passend onderwijs

Schrijf politieke stukken	Start liever vanuit een korte gezamenlijke missie dan met een dik convenant waarin elke zin is uitonderhandeld.
Houd alle opties open	Wees concreet in het gezamenlijk te bereiken resultaat. De samenwerking is er niet om de samenwerking.
Erken de belangen van de ander niet	Uw organisaties hebben verschillende kernbelangen en verschillende competenties, anders had u elkaar niet nodig.
Vind 't een beetje belangrijk	"Ja, het zou inderdaad mooi zijn als, maar ja, als puntje bij paaltje komt, geen prioriteit, innovatie is geen kerntaak, zij willen het liever dan wij, we hebben nu even geen tijd meer..."
Doe het er even bij	Als u er echt het nut van inziet, kunt u er ook mensen en middelen voor vrijmaken en een structuur voor inrichten.
Zie het louter als morele verplichting	Van morele verplichtingen komt er geen brood op de plank. U moet er belang bij hebben en uw partner ook, en die (verschillende) belangen zijn zeker niet 'vies', maar een garantie dat u het volhoudt met elkaar.
Stel de organisatie(s) centraal	Beschrijf het werk dat u samen afsprekt niet in structuren en belangen, maar in termen van gerichte doelen en activiteiten (en de bijdrage die elk daarin levert).
Laat de top het plan uitdokteren	Als bestuurders het plan en de mitsen en maren net zolang bespreken tot iedereen het eens is, weet je zeker dat de uitvoering niet van de grond zal komen.
Some pigs are equal, but...	Als één partner in de samenwerking zich dominant opstelt, weet je bij voorbaat zeker dat het nooit een win-winsituatie oplevert.
Maak niemand eigenaar van 't proces	Het moet natuurlijk wel altijd duidelijk zijn wie wanneer wat doet want anders wordt het kijken naar en wachten op elkaar. Benoem een aanjager, zorg voor bevoegdheden en budgetten.
Bewaar de bestuurders tot 't laatst	Bestuurders zijn vanaf het begin nodig, zij geven richting en (financiële) ruimte, vragen rekenschap en eisen resultaat. En als je geen rekenschap aflegt of resultaat levert, raak je ze weer kwijt.
Vier je successen niet	Als je steeds maar vooruitkijkt en je resultaten niet 'van de daken schreeuwt', weet je nu al zeker dat onbekend en dus onbemind zal maken.
Haak af bij de eerste tegenslag	Afspraak was toch afspraak? Dus ben je ook partners in tegenspoed. En je gaat door tot het resultaat.